

POLITICA INSTITUȚIONALĂ PRIVIND ȘTIINȚA DESCHISĂ ȘI ACCESUL DESCHIS

	Elaborat	Coordonat	Avizat	Aprobat
Responsabil	Biblioteca Republicană Tehnico - Științifică a INCE. Elena Bordian Director BRTȘ Gorceag Silvia, Șef Secție BRTȘ	Timuș Angela, dr., secretar științific INCE	Gagauz Olga, dr.hab., vicedirector științific INCE	Alexandru Stratan, mem, cor. al AȘM Director INCE
Data	<i>E. Bortian</i> <i>Gorceag</i> 08.04.2022	<i>Angela Timus</i> 08.04.2022	<i>Olga Gagauz</i>	Proces verbal nr.2 al Consiliului Științific INCE din data de 08.04.2022 <i>Stratan</i>
Semnătura				

Cuprins

INTRODUCERE	3
1. Scopul și domeniul de aplicare al politicii	4
2. Drepturi și responsabilități (pentru instituție și cercetători)	5
3. Accesul deschis la publicații.....	6
4. Licențierea.....	6
5. Evaluarea cercetării	7
6. Instruire	7
7. Dispoziții finale.....	8

INTRODUCERE

Instituția Publică **Institutul Național de Cercetări Economice (INCE)** - recunoaște importanța strategică a Științei Deschise și Accesului Deschis la informația științifică și se angajează să disemineze rezultatele activității științifice, să promoveze știința ca un serviciu în beneficiul societății, să adoptare practici privind cercetarea deschisă, reproductibilă și responsabilă.

Pe termen lung, INCE își propune creșterea indicatorilor de calitate și performanță în cercetarea științifică. În acest sens Accesul Deschis poate contribui esențial la promovarea rezultatelor științifice și tehnologice, a cercetărilor inovatoare și reutilizabile, orientate spre creșterea vizibilității și recunoașterii semnificației și importanței lor pe plan național și internațional.

INCE susține inițiativele și programele naționale și internaționale privind Accesul Deschis și Știința Deschisă, precum:

- Inițiativa Accesului Deschis de la Budapesta (2002)
- Declarația de la Bethesda privind Accesul Deschis la Publicații (2003)
- Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (2004)
- Recomandările UE (Petiția, 2007)
- Principii obligatorii privind accesul public la rezultatele cercetărilor finanțate de Consiliul European de Cercetare (European Research Council) (2008)
- Strategia națională de dezvoltare a societății informaționale „Moldova digitală 2020” aprobată de Guvernul RM în anul 2013.
- Recomandarea Comisiei Europene (UE) 790/2018 din 25 aprilie 2018 privind Accesul conservarea/ păstrarea informațiilor științifice „Planul S” al UE privind Accesul Deschis
- Foaia națională de parcurs pentru aderarea Republicii Moldova la Spațiul European de Cercetare pentru perioada 2019-2021
- Inițiativa Accesul Deschis – 2020 al UE
- Recomandarea UNESCO privind Știința Deschisă (2021)
- Programul național în domeniul cercetării și inovării pentru 2020-2023
- Strategia Națională de dezvoltare a Moldovei – 2030 *Știința Deschisă* (ȘD) este modalitate de realizare, diseminare, implementare și transformare a cercetărilor științifice prin instrumente digitale, rețele și mass-media (definiția Comisiei Europene, <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/open-science>).

Accesul Deschis (AD) la informație este accesul gratuit, imediat, on-line la rezultatele cercetării științifice, fiind permis oricărui utilizator să citească, să copieze, să tipărească, să distribuie, să le folosească în orice scop legal fără nici o barieră financiară, legală sau tehnică.

Datele științifice deschise (DSD) - un tip de date deschise, axate pe publicarea observațiilor și a rezultatelor activităților științifice, disponibile oricui pentru analiză și reutilizare.

1. Scopul și domeniul de aplicare al politicii

Literatura științifică constituie un element vital în procesul științific și de cercetare, iar eliminarea barierelor de acces la publicațiile științifice realizate în cadrul INCE va pune fundamentele pentru o comunicare științifică eficientă, va oferi o vizibilitate mai mare și măsurabilă a activității de cercetare.

Scopul politicii instituționale privind Accesul Deschis este de a susține diseminarea mai operativă și mai largă a rezultatelor cercetărilor finanțate din fonduri publice și a stimula comunicarea științifică și transferul de cunoștințe către societate prin promovarea unei culturi a partajării deschise a rezultatelor științifice, a mentoratului și a dezvoltării competențelor de gestionare a datelor în acces deschis, care va avea un impact evident atât pentru instituție cât și pentru fiecare cercetător.

Institutul Național de Cercetări Economice consideră „deschiderea” ca unul dintre principiile sale directe și se angajează să o promoveze, sprijinind și încurajând Accesul Deschis (AD) la publicații și date, precum și Știința Deschisă (ȘD).

De asemenea INCE încurajează adoptarea practicilor științei deschise, cum ar fi accesul deschis la publicații și date, implicarea în proiecte științifice comunitare colaborative, utilizarea resurselor informaționale/ educaționale deschise etc.

Publicarea în Acces Deschis (Open Access – OA) presupune o disponibilitate liberă în mediul online a publicațiilor științifice fără bariere financiare, legale sau tehnice. Singura constrângere pentru utilizare este reproducerea și distribuirea materialelor publicate în acces deschis, care va oferi autorilor controlul asupra integrității muncii lor și dreptul de a fi recunoscuți și citați corespunzător.

Accesul Deschis este parte integrată a Științei Deschise (ȘD). Pentru funcționarea efectivă a ȘD este necesară dezvoltarea acestor trei componente:

- Conținut științific deschis provenind din sectorul public de cercetare;
- E-Infrastructuri deschise pentru cercetarea publică și privată;
- Cultură științifică deschisă.

Astfel, INCE se angajează să disemineze rezultatele cercetării finanțate din fonduri publice și din proiecte pe baza principiilor Științei Deschise; să încurajeze cercetătorii să-și manifeste interesul pentru ȘD, publicând articole în revistele instituționale declarate cu Acces Deschis, dar și arhivând lucrările elaborate în Repoziitoriul instituțional INCE.

Institutul Național de Cercetări Economice a definit următoarea politică care se aplică tuturor cercetătorilor activi ai institutului. În cazul în care cercetarea este finanțată de o terță parte, orice acord cu acea parte privind drepturile de acces, depozitarea și stocarea rezultatelor științifice obținute, au prioritate față de această Politică.

Politica a fost aprobată de Consiliul Științific INCE și intră în vigoare de la data aprobării.

2. Drepturi și responsabilități (pentru instituție și cercetători)

Drepturi

1. Sprijinirea Accesului Deschis și Științei Deschise prin acțiuni de educație, formare și conștientizare care vizează cercetătorii și bibliotecarii. Dobândirea competențelor privind Știința Deschisă este parte integrantă din formarea profesională și dezvoltarea abilităților de diseminare, transformarea și gestionarea datelor.
2. Arhivarea producției științifice instituționale în repozitoriul instituțional cu Acces Deschis *Repository socio - economic sciences NIER*.
3. Aplicarea unui proces de peer review (recenzare) eficient pentru a asigura calitatea publicațiilor științifice.
4. Dezvoltarea și furnizarea de mecanisme și servicii pentru stocarea, păstrarea în siguranță, înregistrarea, depunerea și distribuirea datelor de cercetare și a altor înregistrări, precum și prezervarea lor pe termen lung și oferirea de îndrumări relevante cercetătorilor.
5. Respectarea dreptului de proprietate intelectuală (DPI) și documentelor de protecție a datelor (care vizează operele științifice), precum și adoptarea la nivel de instituție a unei politici de licențiere deschisă care impune un set coerent și cuprinzător de licențe pentru elaborarea de conținuturi și date.
6. Incorporarea practicilor Accesului Deschis la publicații și date, implicarea în proiecte de colaborare științifice comunitare, utilizarea resurselor științifice deschise etc.
7. Monitorizarea respectării politicilor prin compararea/analiza conținutului repozitoriului cu informațiile culese din serviciile de indexare și statistică, privind utilizarea (acces și descărcări) per publicație/ departament/unitate/institut etc.
8. Numirea unei subdiviziuni instituționale, responsabil pentru arhivarea datelor de cercetare și aspectele legate de metadata, inclusiv dezvoltarea planurilor de gestionare a datelor (DMP) și respectarea politicilor naționale și ale donatorilor.

Cercetătorii sunt responsabili pentru:

1. Gestionarea publicațiilor, conținutul și veridicitatea datelor de cercetare prezentate, în conformitate cu principiile și cerințele exprimate în această Politică.
2. Respectarea cerințelor organizaționale, de reglementare, instituționale și contractuale, precum și legale asociate cu producerea, supravegherea, stocarea, gestionarea și distribuirea publicațiilor și a datelor de cercetare, cu excepția cazului în care nu există un alt acord cu părți terțe care să aibă prioritate.
3. Originalitatea și calitatea produselor științifice promovare în bazele de date cu acces deschis;
4. Respectarea normelor de etică deontologică și bună conduită în procesul de publicare și diseminare a rezultatelor științifice;
5. Utilizarea exactă a standardelor de prezentare a referințelor și citărilor în lucrările elaborate.;
6. Oferirea lucrărilor editate din bani publici în carul Complexul Editorial a INCE, Bibliotecii Republicane Tehnico-Științifice pentru completarea colecției „Publicații științifice INCE” și arhivarea lor în Repozitoriu (în 3 exemplare print și format PDF pentru fiecare titlu).

3. Accesul deschis la publicații

1. Institutul Național de Cercetări Economice oferă acces deschis la publicațiile instituționale realizate din bani publici dar și din proiectele științifice internaționale cofinanțate.
2. Implementa Accesul Deschis la publicațiile științifice instituționale, se poate realiza prin două modele complementare: *Autoarhivarea în repozitoriul instituțional INCE* și înregistrarea/ indexarea revistelor, materialelor conferințelor științifice INCE în baze de date naționale și internaționale (IBN, DOAJ, RePEC, INDEX COPERNICUS, e Library, etc.).
3. Depunerea publicațiilor în repozitoriu poate fi făcută imediat după acceptarea pentru publicare, iar metadatele trebuie să fie complet deschise, regăsite și citite automat din momentul depunerii.
4. Cercetătorii INCE sunt încurajați să ofere acces deschis la toate tipurile de publicații, (curente sau realizate în timp) cum ar fi monografii, capitole în monografii, lucrări ale conferințelor, literatura gri, rapoarte științifice, etc.
5. INCE oferă acces deschis la rezultate științifice prin depunerea în Repozitoriul instituțional a rapoartelor științifice intermediare și finale realizate în cadrul proiectelor de cercetare finanțate din bani publici și validate de către Consiliul științific INCE.
6. Conducătorii de proiecte sunt responsabili ca datele de cercetare să fie tratate conform principiilor FAIR (adică Regășibile, Accesibile, Interoperabile și Reutilizabile; Findable, Accessible, Interoperable and Re-usable), pentru a fi utile Autorităților Publice Centrale dar și întregii societăți.
8. Publicarea în Acces Deschis se realizează cu acordului autorului prin semnarea declarației de distribuire a documentelor în repozitoriu INCE.
9. Publicarea articolelor științifice în revista instituțională *Economy and Sociology* se realizează în conformitatea cu Politica editorială a revistei, iar textul integral al publicației este disponibil pe pagina web a revistei imediat după publicare, iar înregistrarea în baze de date naționale și internaționale (existente) în cel mult 3 luni.
10. Pentru arhivarea în Repozitoriu INCE se solicită o copie electronică PDF lizibilă de mașină a versiunii publicate sau un manuscris final peer review acceptat pentru publicare, indexată conform tipului și conținutul documentului cu CZU, ISBN, ISSN, sai/și DOI, JEL.

4. Licențierea

Institutul Național de Cercetări Economice pledează pentru utilizarea instrumentelor licenței de conținut deschis - Creative Commons (CC BY).

Toate articolele publicate sub licența de atribuire CC-BY Creative Commons (versiunea actuală este CC-BY, versiunea 4.0), prevede că autorul(ii) își păstrează dreptul de autor asupra manuscrisului, dar permite copierea, distribuirea și reproducerea fără restricții pe diverse medii sau formate, cu condiția ca lucrarea originală va fi citată corespunzător.

5. Evaluarea cercetării

Institutul Național de Cercetări Economice se angajează:

1. Să vină cu propuneri constructive către Ministerul Educației și Cercetării pentru actualizarea cadrului de acreditare și evaluare a cercetării, prin care să stimuleze calitatea cercetării prin prisma componentelor Științei Deschise.
2. Să actualizeze Regulamentele concursurilor instituționale: *„Cercetătorului anului,” și Regulamentul cu privire la modul de stabilire a sporului de performanță a personalului din INCE*, invocând noi mecanisme de recompensă pentru cercetătorii care utilizează practici ale Științei Deschise (de exemplu, partajarea rezultatelor provizorii prin platforme deschise, publicații cotate ISI, utilizarea software-ului open source și a altor instrumente, participarea la proiecte deschise de colaborare, etc.).
3. Să includă în procesul de evaluare alte dimensiuni ale cercetărilor științifice, cum ar fi deschiderea, împărtășirea, sprijinul pentru comunitate, spiritul de echipă, implicarea în știința participativă și informarea publicului larg despre rezultatele cercetărilor.
4. Sa promoveze conceptul de replicabilitate a cercetării și a publicării deschise (inclusiv a publicațiilor, materialelor și metodelor) oricând este posibil .

6. Instruire

1. Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE în cooperare cu subdiviziunile instituționale sau cu alte instituții relevante în acest domeniu își propune să dezvolte cursuri de formare, alte activități de instruire și promovare pentru a facilita adoptarea Științei Deschise și consolidarea abilităților cercetătorilor și bibliotecarilor privind publicarea în acces deschis, gestionarea și partajarea datelor de cercetare, integritatea cercetării.
2. Activitățile de instruire vor fi oferite cercetătorilor în toate etapele carierei, beneficiind de asistență informațională și tehnică în gestionarea datelor de cercetare în cadrul serviciilor oferite de BRTȘ.

7. Dispoziții finale

Politica se va aplica la toate lucrările științifice publicate (monografii, ghiduri, articole de sinteză, articole, publicații analitice, etc.), dar și alte produse științifice (teze, rapoarte, date științifice) pe perioada în care autorul activează în cadrul INCE, în conformitate cu Regulamentul privind publicațiile științifice, științifico-metodice, didactice și alte lucrări acceptate în procesul de evaluare a cercetării și inovării, aprobat de ANACEC la 01.03.2022. Vicedirectorul cu activitate științifică, Secretarul Științific și Biblioteca Republicană Tehnico Științifică din cadrul INCE, vor fi responsabili pentru instruire și competențe în contextul Științei Deschise, interpretarea politicilor naționale privind Accesul Deschis, soluționarea litigiilor cu privire la interpretarea și aplicarea lor, realizând modificări pe baza recomandărilor din partea părților interesate.

Toate părțile care găzduiesc și sprijină cercetarea științifică, cercetătorii care generează rezultatele cercetărilor, bibliotecarii și alte persoane interesate să promoveze tranziția rapidă și eficientă către publicarea în Acces Deschis.

Biblioteca Republicană Tehnico Științifică va asigura funcționarea eficientă a Repozitoriului Instituțional și va elabora și va prezenta un raport anual la Consiliul științific INCE.

Vicedirectorul cu activitate științifică va monitoriza asigurarea conformității prevederilor politicilor Științei Deschise în raport cu interesele autorilor și instituției.

Politica are un efect imediat, intră în vigoare din data aprobării și va fi revizuită după caz, în baza principiului bazat pe dovezi și/sau ca urmare a modificărilor care parvin în mediul științific și a științei deschise. Evaluarea politicii poate fi realizată periodic, în urma acreditării științifice a INCE sau concomitent cu acest exercițiu de evaluare.

Avantajele reale ale Științei Deschise vor accelera cercetarea, vor moderniza educația, vor contribui la împărtășirea cunoștințelor între țările mai dezvoltate și cele mai sărace, țările mai puțin dezvoltate.